

Białystok, dnia 10 stycznia 2025 r.

Prof. dr hab. Agnieszka Malarewicz-Jakubów
Katedra Prawa Handlowego
Wydział Prawa
Uniwersytet w Białymstoku

Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Michała Michalskiego pt. „Dochodzenie roszczeń cywilnoprawnych świadczeniodawców z tytułu umowy o świadczenia zdrowotne finansowane ze środków publicznych”

Uwagi wprowadzające

W związku z powołaniem mnie przez Radę Naukową Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego na recenzentkę, przedstawiam recenzję rozprawy doktorskiej mgr Michała Mateusza Michalskiego pt. „Dochodzenie roszczeń cywilnoprawnych świadczeniodawców z tytułu umowy o świadczenia zdrowotne finansowane ze środków publicznych”, napisanej pod kierunkiem naukowym Pani dr hab. Kingi Flagi-Gieruszyńskiej, prof. Uniwersytetu Szczecińskiego oraz promotorki pomocniczej dr Aleksandry Klich.

Przedmiotem recenzji jest ocena, czy rozprawa doktorska spełnia warunki określone w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 85 ze zm.) W szczególności: czy stanowi ona oryginalne rozwiązanie problemu naukowego oraz czy Doktorantka wykazała się ogólną wiedzą teoretyczną w danej dyscyplinie naukowej i umiejętnością samodzielnego prowadzenia pracy naukowej.

Recenzja obejmuje ocenę następujących kwestii:

1. Wybór tematu rozprawy
2. Poprawność struktury rozprawy i jej zakresu
3. Treść, cele badawcze i warstwa merytoryczna rozprawy

4. Strona formalna rozprawy, edycyjna i baza źródłowa

1. *Wybór tematu rozprawy*

Wybór tematu recenzowanej rozprawy oceniam bardzo pozytywnie. Jest to problematyka ciekawa i ważna nie tylko z teoretycznego punktu widzenia, ale przede wszystkim mająca ogromne znaczenie praktyczne. Autor przeprowadza analizę zagadnień związanych z dochodzeniem roszczeń przez świadczeniodawców przeciwko Narodowemu Funduszowi Zdrowia z tytułu umów o udzielenie świadczeń zdrowotnych finansowanych ze środków publicznych. Pretekstem do tej analizy było jedynie fragmentaryczne zajmowanie się tą kwestią w doktrynie prawniczej, i to przede wszystkim w zakresie rozważań o charakterze materialnym, a nie procesowym. Autor skupił się na tematyce dochodzenia roszczeń z tytułu umowy o udzielenie świadczeń zdrowotnych, a nie świadczeń zdrowotnych rzeczowych lub też świadczeń towarzyszących. Słusznie bowiem założył, że to jest umowa najbardziej typowa i z niej najczęściej korzystają świadczeniodawcy. Takie skoncentrowanie na jednej umowie zdecydowanie posłużyło transparentności analiz przeprowadzonych w rozprawie. Doktorant posługuje się znakomitymi, aktualnymi regulacjami i poglądami doktryny. Systematycznie, konsekwentnie bada poszczególne elementy postępowania sądowego o dochodzenie roszczeń z tytułu umowy o świadczenia zdrowotne finansowane ze środków publicznych. Szczególną uwagę zwraca na koncepcję węzła obligacyjnego NFZ – wykonawca – podwykonawca. Tytuł pracy został sformułowany prawidłowo, a treść pracy jest zgodna z tytułem.

Podsumowując należy wskazać, że wybór tematu należy uznać za cenny i pożądany. Znajduje on swoje uzasadnienie zarówno w warstwie naukowej, jak i praktycznej. Nie ma w polskiej literaturze przedmiotu kompleksowego, jednolitego, monograficznego opracowania na temat dochodzenia roszczeń cywilnoprawnych przez świadczeniodawców z tytułu umowy o świadczenia zdrowotne finansowane ze środków publicznych. Nie mam wątpliwości, że recenzowana rozprawa jest oryginalnym ujęciem postawionego problemu naukowego.

2. *Poprawność struktury rozprawy i jej zakresu*

Rozprawa składa się ze wstępu, sześciu rozdziałów i zakończenia. Zawiera obszerną bibliografię. Struktura formalna pracy jest prawidłowa i podporządkowana wymogom, jakie wynikają ze wskazanego celu badawczego, polegającego na zidentyfikowaniu hipotezy badawczej: pozycja

procesowa świadczeniodawcy w sporach z NFZ jest strukturalnie słabsza, ponieważ obowiązujące uregulowania prawne sprzyjają Funduszowi, ułatwiając jego obronę w sprawach cywilnych. Doktorant przyjmuje wiodący w pracy pogląd, że polski ustawodawca „faworyzuje” Narodowy Fundusz Zdrowia, dystrybuujący publiczne środki finansowe na ochronę zdrowia w Polsce. Jestem w stanie przyznać Doktorantowi rację, ale nie jestem przekonana, że nierówny status kontraktowy w relacji NFZ-świadczeniodawca automatycznie implikuje „strukturalnie słabszą pozycję świadczeniodawcy” w sporach z NFZ. Doktorant słusznie zauważa, że silna pozycja NFZ wynika z jego „wielozadaniowości”: jest decydem co do wyboru świadczeniodawcy, decydem co do określania zakresu zawierania z nim umowy i jej treści, ale mam wątpliwości, że to wprost przekłada się na istniejący model dochodzenia roszczeń wytaczanych przez świadczeniodawców przeciwko NFZ. Bardzo ważną kwestią, którą tylko częściowo sygnalizuje Doktorant, jest status prawny podwykonawców tych umów i możliwości dochodzenia przez nich roszczeń przeciwko NFZ. Właściwe jest skoncentrowanie się w recenzowanej rozprawie na analizie poszczególnych etapów postępowania cywilnego, jakie mogą wystąpić w przypadku dochodzenia roszczeń przez świadczeniodawców przeciwko NFZ z tytułu umowy o udzielenie świadczeń zdrowotnych finansowanych ze środków publicznych. Autor zachowuje właściwe proporcje między poszczególnymi rozdziałami. Za trafną należy także uznać kolejność zaprezentowanych w pracy zagadnień. Na aprobatę zasługuje struktura rozprawy. Z obowiązku recenzentki zwracam jednak uwagę, że jest ona nie do końca konsekwentna – uwagi wstępne są bowiem jedynie w pierwszym i trzecim rozdziale, brakuje podsumowań poszczególnych rozdziałów. Uważam, że konsekwencja analizowania zagadnień naukowych, w tym konsekwentna struktura, w pracy na stopień naukowy powinna być szczególna: uwagi wstępne powinny otwierać wszystkie rozdziały lub żadnego, a podsumowania są pożądane po każdej części. Uczyniłoby to rozważania bardziej przejrzystymi i pokazałoby umiejętności syntetyzowania treści na poszczególnych etapach prowadzonych przez Doktoranta badań. Generalnie stwierdzam, że rozprawa jest klarowna i czyta się ją bardzo dobrze.

3. Treść, cele badawcze i warstwa merytoryczna pracy

Przedmiotem dysertacji jest analiza poszczególnych etapów postępowania cywilnego przy dochodzeniu roszczeń przez świadczeniodawców przeciwko Narodowemu Funduszowi Zdrowia z tytułu umowy o udzielenie świadczeń zdrowotnych finansowanych ze środków publicznych. W swoich badaniach Doktorant skoncentrował się na istocie umowy o świadczenia zdrowotne finansowane ze środków publicznych i przedmiocie postępowania w sprawach z powództwa świadczeniodawcy przeciwko NFZ. W związku z tym wiodącym w dysertacji problemem jest próba

udzielenia odpowiedzi na pytanie: jakie roszczenia wynikają z realizacji tych umów. To bardzo ciekawy problem praktyczny, zwłaszcza, że podmioty wchodzące w spory sądowe z NFZ często nadal pozostają w sferze wzajemnej zależności i udzielają świadczeń w ramach takich umów, finansowanych przez NFZ. Wydaje się, że to jest kwestia, która legła u podstaw sformułowania przez Doktoranta tezy rozprawy co do strukturalnie słabszej pozycji procesowej świadczeniodawcy w sporach z NFZ. Wątpię i nie do końca się zgadzam, że nierówna pozycja kontraktowa (a taka jest) automatycznie implikuje słabszą pozycję procesową. Trochę to jest taka sytuacja, jak „sądzenie się z tym, kto karmi” – NFZ jest decydem co do wyboru kontrahenta, treści umowy, zwłaszcza co do zakresu i wyceny udzielanych świadczeń, kontroluje wykonywanie tej umowy. Jestem w stanie zrozumieć wątpliwości i obawy świadczeniodawców co do występowania z roszczeniami przeciwko NFZ, obawy co do uzyskania kolejnego kontraktu na realizację świadczeń, ale nie może to automatycznie implikować słabszej pozycji procesowej świadczeniodawcy.

Autor w rozprawie próbuje zweryfikować zaprezentowany przez siebie pogląd, omawiając istotę umowy o udzielenie świadczeń zdrowotnych, a następnie analizując kwestie procesowe postępowania sądowego w związku z roszczeniami wynikającymi z tej umowy.

Autor rozważa również poszczególne elementy przebiegu postępowania w sprawach z powództwa świadczeniodawcy przeciwko Narodowemu Funduszu Zdrowia, zwracając szczególną uwagę na postępowanie dowodowe. Analizuje także rozstrzygnięcia sądowe w takich sprawach. Praca jest także szeroką analizą poglądów doktryny i orzecznictwa. Jest to dysertacja wielowątkowa, wskazuje szereg kwestii, istotnych w postępowaniu realizacji roszczeń świadczeniodawców przeciwko NFZ. Generalnie, treść recenzowanej rozprawy wskazuje, że Doktorant umiejętnie i ze swobodą potrafi formułować problemy badawcze, których analizę, z uwzględnieniem różnych aspektów przeprowadza w dysertacji.

Praca jest nie tylko cenną analizą naukową, z pewnością zostanie zauważona w badaniach doktrynalnych. Ma ona również ogromne znaczenie w praktyce gospodarczej.

Użyte w dysertacji metody badawcze nie budzą większych zastrzeżeń. Podstawową metodą jest metoda formalno-dogmatyczna. Autor korzysta z literatury przedmiotu, analizuje poglądy wyrażane w doktrynie, analizuje orzeczenia sądowe wraz z uzasadnieniami. Pozwoliło to na szeroką analizę rozwiązań normatywnych oraz kształtu regulacji prawnych, dotyczących sporów między świadczeniodawcami a Narodowym Funduszem Zdrowia. Wykorzystuje także metodę, jak twierdzi pomocniczo (str. 9 rozprawy) statystyczną, mającą polegać, zdaniem Doktoranta, na „syntetycznej interpretacji poszczególnych danych prezentowanych przez sprawozdania roczne NFZ, celem ukazania wolumenu sporów sądowych podejmowanych przez świadczeniodawców, a

także występowania NFZ w roli pozwanej „ (str. 9). W rzeczywistości „metodę” tę stosuje Autor na str. 164-172 i podaje liczbę rozstrzygnięć, unieważnień i odwołań konkursu ofert i rokowań w latach 2016-2023, co jest ciekawą informacją, ale niezwiązaną bezpośrednio z treścią rozprawy. Następnie prezentuje liczbę spraw cywilnych prowadzonych przeciwko NFZ w latach 2016 – 2023, zastrzegając, że nie wiadomo, ile jest wśród nich spraw o dochodzenie roszczeń z tytułu umowy o świadczenia zdrowotne finansowane ze środków publicznych – sam Autor zaznacza, że liczby przez niego wskazane uwzględniają również roszczenia pracownicze. Trochę to brzmi tak, jakby sam Doktorant doskonale zdawał sobie sprawę, że nie pozyskał konkretnych danych, istotnych z punktu widzenia tematyki analizowanej w rozprawie, ale jednak zdecydował się na ich przedstawienie. Jest to jedynie prezentacja danych liczbowych, zwykła informacja, a nie poddanie tych danych analizie statystycznej. Mając to na uwadze stwierdzam, że metoda statystyczna nie została zastosowana.

Na pozytywną ocenę zasługuje strona merytoryczna rozprawy.

W pierwszym rozdziale monografii Autor przedstawiła istotę umowy o świadczenia zdrowotne finansowane ze środków publicznych. Wskazał również zagadnienia, dotyczące modeli organizacyjnych systemu finansowania świadczeń opieki zdrowotnej. Zaletą tej części rozprawy jest wskazanie podstaw prawnych tworzenia i finansowania systemu świadczeń zdrowotnych.

W kolejnym rozdziale omówił zagadnienia związane z podmiotami biorącymi udział w postępowaniu cywilnym, wszczynanym na podstawie powództwa świadczeniodawcy przeciwko Narodowemu Funduszowi Zdrowia z tytułu umowy o udzielenie świadczeń zdrowotnych. Część rozważań poświęcił omówieniu roli podwykonawców jako uczestników tego postępowania.

W trzecim rozdziale Doktorant zwraca uwagę na dwie dominujące koncepcje przedmiotu procesu, a także omawia roszczenie główne i uboczne (odsetki, koszty postępowania). W tej części prezentuje również dane liczbowe, o których wspominałam powyżej.

Czwarty rozdział to charakterystyka wszczęcia postępowania przez świadczeniodawcę przeciwko NFZ z tytułu umowy o udzielenie świadczeń zdrowotnych. Szczególną uwagę zwrócił Doktorant na możliwości pozasądowego (alternatywnego) rozstrzygnięcia takich sporów, przedstawiając ich cechy, a właściwie zalety. Brak jednakże pożądanej w tym kontekście informacji i analizy co do faktycznego wykorzystania ADR w rozwiązywaniu sporów będących przedmiotem dysertacji.

Piąty rozdział jest analizą zagadnień przebiegu postępowania w sprawach z powództwa świadczeniodawcy przeciwko NFZ z tytułu umowy o udzielenie świadczeń zdrowotnych

finansowanych ze środków publicznych. Zwrócił przede wszystkim uwagę na postępowanie dowodowe i środki obrony NFZ jako pozwanego. To istotna część rozprawy.

W szóstej części pracy badane są rozstrzygnięcia sądu w przedmiotowych postępowaniach, środki zaskarżenia przysługujące stronom. Szczególnie ciekawe są rozważania dotyczące możliwości skorzystania przez strony z instytucji wykładni wyroku.

Niestety, żadna część pracy nie jest podsumowana wnioskami. Pracę wieńczą konkluzje, zawierające ogólne przemyślenia Doktoranta. Szkoda, że brak w tej części dysertacji rozbudowanych podsumowań rozważań prowadzonych w pracy, wniosków *de lege lata* i *de lege ferenda*.

Podsumowując stwierdzam, że Doktorant trafnie identyfikuje zasadnicze problemy, jakie pojawiają się na płaszczyźnie dogmatycznej oraz w obszarze potencjalnych trudności praktycznych związanych z tematyką pracy.

4. Strona formalna rozprawy, edycyjna i baza źródłowa

Rozważania prowadzone przez Doktoranta są klarowne, napisane poprawnym językiem. Jednocześnie prezentują one dobry poziom merytoryczny. Wywód naukowy Doktoranta świadczy o opanowaniu techniki opracowania formalnej strony pracy naukowej. Ogólna ocena warstwy językowej nie budzi zastrzeżeń, praca została wykonana dosyć starannie. Przypisy, często bardzo obszerne, zostały sporządzone prawidłowo.

Dobór i wykorzystanie źródeł nie budzi zastrzeżeń, zarówno literatura przedmiotu, jak i orzecznictwo zostały wykorzystane w zakresie szerokim. Nie mam wątpliwości, że zaprezentowana literatura i orzecznictwo wskazują na dobre rozeznanie Doktoranta w opisywanej problematyce. Świadczy to o dobrze przeprowadzonej kwerendzie.

Warsztat naukowy oraz wiedzę merytoryczną Doktoranta oceniam jednoznacznie pozytywnie.

Konkluzja:

Rozprawa doktorska mgr. Michała Michalskiego p.t. „Dochodzenie roszczeń cywilnoprawnych świadczeniodawców z tytułu umowy o świadczenia zdrowotne finansowane ze środków publicznych” reprezentuje dobry poziom naukowy. Nie ulega wątpliwości, że Doktorant podjął udaną próbę rozwiązania istotnego problemu naukowego, istotnego w praktyce obrotu

gospodarczego. Mimo kilku uwag krytycznych, moja ogólna ocena rozprawy jest jednoznacznie pozytywna.

Stosownie do ustalonych przez ustawodawcę standardów stwierdzam, że recenzowana rozprawa doktorska stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, wykazuje ogólną wiedzę teoretyczną Doktoranta w zakresie prawa oraz poświadcza umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej.

Oznacza to, że rozprawa Pana Magistra Michała Michalskiego spełnia wymogi określone w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 742 ze zm.), mającym zastosowanie w niniejszym przewodzie doktorskim.

Z pełnym przekonaniem wnoszę o dopuszczenie mgr Michała Michalskiego do dalszych etapów postępowania w przewodzie doktorskim.

Prof. dr hab. Agnieszka Malarewicz-Jakubów